

Volledige tekst van het essay van Benedictus XVI: 'De kerk en het schandaal van seksueel misbruik'

Vaticaanstad, 10 april, 2019 / 04:23 uur ([CNA](#)) .- Het volgende is een eerder niet gepubliceerd essay van paus emeritus Benedictus XVI:

Op 21 en 24 februari kwamen op uitnodiging van paus Franciscus de voorzitters van de bisschoppenconferenties ter wereld bijeen in het Vaticaan om de huidige crisis van het geloof en van de kerk te bespreken; een crisis over de hele wereld na schokkende onthullingen over klerikale mishandeling gepleegd tegen minderjarigen.

De omvang en de ernst van de gemelde incidenten hebben zowel priesters als leken diep verontrust, en heeft er meer dan een paar veroorzaakt om het geloof van de kerk ter discussie te stellen. Het was nodig om een krachtige boodschap uit te zenden en een nieuw begin te zoeken, om zo de kerk weer echt geloofwaardig te maken als een licht onder de mensen en als een kracht in dienst tegen de machten van vernietiging.

Omdat ik zelf in een positie van verantwoordelijkheid als herder van de kerk had gediend ten tijde van de publieke uitbraak van de crisis, en tijdens de aanloop ernaar, moest ik me afvragen - ook al ben ik als emeritus niet langer direct verantwoordelijk - wat ik zou kunnen bijdragen aan een nieuw begin.

Dus, nadat de vergadering van de voorzitters van de bisschoppenconferenties was aangekondigd, stelde ik enkele aantekeningen samen waarmee ik een of twee opmerkingen zou kunnen bijdragen om te helpen in dit moeilijke uur.

Nadat hij contact had opgenomen met de minister van Buitenlandse Zaken, kardinaal [Pietro] Parolin en de heilige vader [paus Franciscus] zelf, leek het gepast om deze tekst te publiceren in het Klerusblatt [een maandelijks tijdschrift voor geestelijken in meestal Beierse bisdommen].

Mijn werk is verdeeld in drie delen.

In het eerste deel probeer ik kort de bredere maatschappelijke context van de vraag te presenteren, zonder welke het probleem niet kan worden begrepen. Ik probeer te laten zien dat er in de jaren zestig een flagrante gebeurtenis plaatsvond op een schaal die nooit eerder in de geschiedenis is vertoond. Men zou kunnen zeggen dat in de 20 jaar van 1960 tot 1980 de voorheen normatieve normen met betrekking tot seksualiteit volledig ineens stortten, en een nieuwe normaliteit ontstond die inmiddels het onderwerp was van moeizame pogingen tot versterking.

In het tweede deel wil ik wijzen op de effecten van deze situatie op de vorming van priesters en op het leven van priesters.

Ten slotte wil ik in het derde deel enkele perspectieven ontwikkelen voor een goede reactie van de kant van de kerk.

IK.

(1) De kwestie begint met de door de staat voorgeschreven en ondersteunde introductie van kinderen en jongeren in de aard van seksualiteit. In Duitsland liet de toenmalige minister van Volksgezondheid, mevrouw (Käte) Strobel, een film maken waarin alles wat voorheen niet openbaar mocht worden getoond, inclusief geslachtsgemeenschap, nu werd getoond met het oog op het onderwijs. Wat in eerste instantie alleen bedoeld was voor seksuele voorlichting van jongeren, werd daarom algemeen aanvaard als een haalbare optie.

Soortgelijke effecten werden bereikt door de "Sexkoffer", uitgegeven door de Oostenrijkse regering [Een controversiële 'koffer' met seksuele voorlichtingsmaterialen die eind jaren tachtig in Oostenrijkse scholen werd gebruikt]. Seksuele en pornografische films werden toen een veel voorkomend verschijnsel, tot het punt dat ze werden vertoond in bioscoopzalen [*Bahnhofskinos*]. Ik herinner me nog dat ik zag, terwijl ik

op een dag door de stad Regensburg wandelde, een menigte mensen die voor een grote bioscoop stonden, iets dat we eerder alleen in tijden van oorlog hadden gezien, waar op een speciale toewijzing op gehoopt kon worden. Ik herinner me ook dat ik op Goede Vrijdag in 1970 in de stad aankwam en zag dat alle reclameborden volgeplakt waren met een grote poster van twee volledig naakte mensen in een innige omhelzing.

Een van de vrijheden waar de revolutie van 1968 voor probeerde te vechten was deze totale seksuele vrijheid, een die niet langer normen naliet.

De mentale ineenstorting hield ook verband met een neiging tot geweld. Daarom waren seksfilms niet langer toegestaan in vliegtuigen omdat er geweld uitbreekt onder de kleine gemeenschap van passagiers. En aangezien de kleding van die tijd ook agressie uitlokte, deden schooldirecteuren ook pogingen om schooluniformen te introduceren met het oog op het faciliteren van een klimaat van leren.

Een deel van de fysiognomie van de revolutie van '68 was dat pedofilie toen ook als toegestaan en gepast werd gediagnosticeerd.

Voor de jongeren in de kerk, maar niet alleen voor hen, was dit in veel opzichten een heel moeilijke tijd. Ik heb me altijd afgevraagd hoe jonge mensen in deze situatie het priesterschap konden benaderen en accepteren, met al zijn gevolgen. De uitgebreide ineenstorting van de volgende generatie priesters in die jaren en het zeer hoge aantal laicaties waren een gevolg van al deze ontwikkelingen.

(2) Tegelijkertijd, onafhankelijk van deze ontwikkeling, raakte de katholieke moraaltheologie in verval, waardoor de Kerk weerloos werd tegen deze veranderingen in de samenleving. Ik zal proberen om kort het traject van deze ontwikkeling te schetsen.

Tot het Tweede Vaticaans Concilie was de katholieke moraaltheologie grotendeels gebaseerd op de natuurwet, terwijl de Heilige Schrift alleen werd geciteerd voor achtergrond of onderbouwing. In de strijd van de Raad voor een nieuw begrip van Openbaring werd de optie van de natuurlijke wet grotendeels opgegeven en werd een morele theologie die volledig op de Bijbel was gebaseerd geëist.

Ik herinner me nog hoe de jezuïetenfaculteit in Frankfurt een hoogbegaafde jonge vader (Bruno Schüller) heeft opgeleid met het doel een ethiek te ontwikkelen die volledig is gebaseerd op de Schrift. Het prachtige proefschrift van pater Schüller toont een eerste stap naar het bouwen van een moraliteit gebaseerd op de Schrift. Pater Schüller werd vervolgens voor nader onderzoek naar Amerika gestuurd en kwam terug met het besef dat moraliteit alleen vanuit de Bijbel niet systematisch kon worden uitgedrukt. Vervolgens probeerde hij een meer pragmatische moraaltheologie, zonder een antwoord te kunnen geven op de crisis van de moraliteit.

Uiteindelijk was het voornamelijk de hypothese dat moraliteit uitsluitend bepaald moest worden door de doeleinden van menselijke actie die heerste. Terwijl de oude zin "het doel heiligt de middelen" niet in deze ruwe vorm werd bevestigd, was zijn manier van denken definitief geworden. Bijgevolg kon er niets meer zijn dat een absoluut goed vormde, evenmin als iets fundamenteels kwaads; (er zouden) alleen relatieve waardeoordelen kunnen zijn. Er was niet langer het (absolute) goede, maar alleen het relatief betere, afhankelijk van het moment en de omstandigheden.

De crisis van de rechtvaardiging en presentatie van de katholieke moraliteit bereikte dramatische proporties in de late jaren '80 en '90. Op 5 januari 1989 werd de 'Verklaring van Keulen' gepubliceerd, ondertekend door 15 katholieke professoren van de theologie. Het richtte zich op verschillende crisispunten in de relatie tussen het bisschoppelijk leergezag en de taak van de theologie. (Reacties op) deze tekst, die aanvankelijk niet verder reikte dan het gebruikelijke niveau van protesten, groeide zeer snel uit tot een protest tegen het leergezag van de kerk en verzamelde, hoorbaar en zichtbaar, het wereldwijde protestpotentieel tegen de verwachte doctrinaire teksten van Johannes Paul II (zie D. Mieth, *Kölner Erklärung*, LThK, VI3, blz. 196) [LTHK is de *Lexikon für Theologie und Kirche*, een Duitstalige "Lexicon van theologie en de kerk",

Paus Johannes Paulus II, die de situatie van de moraaltheologie heel goed kende en nauwlettend volgde, gaf opdracht om te werken aan een encycliek die deze dingen weer goed zou maken. Het werd gepubliceerd onder de titel *Veritatis praeclaritas* op 6 augustus 1993 en het veroorzaakte

heftige reacties van morele theologen. Daarvóór had de 'Catechismus van de Katholieke Kerk' op een systematische manier overtuigend moraliteit gepresenteerd zoals door de Kerk verkondigd.

Ik zal nooit vergeten hoe de toenmalige leidende Duitse moraaltheoreticus Franz Böckle, die na zijn pensionering naar zijn geboorteland Zwitserland was teruggekeerd, met het oog op de mogelijke beslissingen van de encycliek *Veritatis de prae* aankondigde dat als de encycliek zou vaststellen dat er acties waren die altijd en onder alle omstandigheden om als kwaad te worden geclassificeerd, zou hij het uitdagen met alle middelen waarover hij beschikte.

Het was God, de Genadevolle, die hem spaarde zijn resolutie niet in de praktijk te brengen; Böckle stierf op 8 juli 1991. De encycliek werd gepubliceerd op 6 augustus 1993 en bevatte inderdaad de vastberadenheid dat er acties waren die nooit goed kunnen worden.

De paus was zich ten volle bewust van het belang van deze beslissing op dat moment en voor dit deel van zijn tekst had hij opnieuw de leidende specialisten geraadpleegd die niet deelnamen aan de redactie van de encycliek. Hij wist dat hij geen twijfel mocht laten bestaan over het feit dat de morele calculus die betrokken is bij het balanceren van goederen een definitieve limiet moet respecteren. Er zijn goederen die nooit onderhevig zijn aan compromissen.

Er zijn waarden die nooit mogen worden opgegeven voor een grotere waarde en zelfs het behoud van het fysieke leven overtreffen. Er is martelaarschap. God is (ongeveer) meer dan alleen fysieke overleving. Een leven dat zou worden gekocht door de ontkenning van God, een leven dat is gebaseerd op een laatste leugen, is een niet-leven.

Martelaarschap is een basiscategorie van het christelijk bestaan. Het feit dat het martelaarschap niet langer moreel noodzakelijk is in de theorie die wordt bepleit door Böckle en vele anderen, toont aan dat de essentie van het christendom hier op het spel staat.

In de moraaltheologie was echter een andere vraag inmiddels urgent geworden: de hypothese dat alleen het leergezag van de kerk finale competentie [*onfeilbaarheid*] zou hebben in zaken die betrekking hebben op het geloof zelf, werd wijdverspreid aanvaard; (in deze visie)

moeten vragen over moraliteit niet vallen onder de reikwijdte van onfeilbare beslissingen van het leergezag van de kerk. Er is waarschijnlijk iets goed met deze hypothese die verdere discussie vereist. Maar er is een minimum aan moraal die onlosmakelijk verbonden is met het grondbeginsel van het geloof en die moet worden verdedigd als het geloof niet tot een theorie moet worden gereduceerd, maar eerder moet worden erkend in zijn claim op het concrete leven.

Dit alles maakt duidelijk hoe fundamenteel het gezag van de Kerk in kwesties van moraliteit in twijfel wordt getrokken. Degenen die de Kerk een laatste onderwijsbekwaamheid op dit gebied ontzeggen, dwingen haar te zwijgen precies waar de grens tussen waarheid en leugens op het spel staat.

Onafhankelijk van deze vraag, werd in veel kringen van moraaltheologie de hypothese uiteengezet dat de Kerk haar eigen moraliteit niet kan en kan hebben. Het argument is dat alle morele hypothesen ook parallellen in andere religies zouden kennen en daarom een christelijk eigendom van moraliteit niet zou kunnen bestaan. Maar de vraag naar de unieke aard van een bijbelse moraliteit wordt niet beantwoord door het feit dat voor elke afzonderlijke zin ergens een parallel ook in andere religies te vinden is. Het gaat veeleer om de hele bijbelse moraal, die als zodanig nieuw is en verschilt van de afzonderlijke delen ervan.

De morele doctrine van de Heilige Schrift heeft zijn uniekheid uiteindelijk te danken aan zijn kloof met het beeld van God, in geloof in de ene God die zich in Jezus Christus manifesteerde en die als een mens leefde. De decaloog is een toepassing van het bijbelse geloof in God op het menselijk leven. Het beeld van God en moraliteit horen bij elkaar en resulteren dus in de specifieke verandering van de christelijke houding ten opzichte van de wereld en het menselijk leven. Bovendien is het christendom vanaf het begin beschreven met het woord *hodós* [Grieks voor een weg, in het Nieuwe Testament dat vaak wordt gebruikt in de zin van een pad van vooruitgang].

Geloof is een reis en een manier van leven. In de oude kerk werd het catechumenaat gecreëerd als een habitat tegen een steeds meer gedemoraliseerde cultuur, waarin de kenmerkende en frisse aspecten van de christelijke manier van leven werden toegepast en tegelijkertijd

werden beschermd tegen de gewone manier van leven. Ik denk dat zelfs vandaag de dag zoiets als catechumenale gemeenschappen noodzakelijk is, zodat het christelijke leven zich op zijn eigen manier kan laten gelden.

II.

Eerste ecclesiale reacties

(1) Het lang voorbereide en voortdurende proces van ontbinding van het christelijke concept van moraliteit was, zoals ik heb geprobeerd aan te tonen, gemarkeerd door een ongekend radicalisme in de jaren zestig. Deze ontbinding van het morele leergezag van de kerk moest noodzakelijkerwijs een effect hebben op de diverse gebieden van de kerk. In het kader van de ontmoeting van de presidenten van de bisschoppelijke conferenties van over de hele wereld met paus Franciscus, is de kwestie van het priesterlijk leven, evenals die van de seminaries, van bijzonder belang. Wat betreft het probleem van voorbereiding op priesterlijke bediening in seminaries, is er feitelijk een ingrijpende afbraak van de vorige vorm van deze voorbereiding.

In verschillende seminaries werden homoseksuele kliekjes gevestigd, die min of meer openlijk handelden en het klimaat in de seminaries aanzienlijk veranderden. In een seminarie in Zuid-Duitsland woonden kandidaten voor het priesterschap en kandidaten voor het lekenwerk van de pastorale specialist [*Pastoralreferent*] samen. Bij de gezamenlijke maaltijden aten seminaristen en pastorale specialisten samen, de getrouwde onder de leken soms vergezeld door hun vrouwen en kinderen, en soms door hun vriendinnen. Het klimaat in dit seminarie kon de voorbereiding op de priesterlijke roeping niet ondersteunen. De Heilige Stoel kende dergelijke problemen, zonder precies te worden geïnformeerd. Als eerste stap werd een apostolisch bezoek georganiseerd van seminaries in de Verenigde Staten.

Omdat de criteria voor de selectie en benoeming van bisschoppen ook waren gewijzigd na het Tweede Vaticaans Concilie, was ook de relatie van bisschoppen met hun seminaries heel verschillend. Bovenal was een criterium voor de benoeming van nieuwe bisschoppen nu hun 'conciliariteit', wat natuurlijk kan worden begrepen als iets heel anders.

In veel delen van de kerk werd conciliaristische houding opgevat als een kritische of negatieve houding tegenover de tot nu toe bestaande traditie, die nu vervangen moest worden door een nieuwe, radicaal open relatie met de wereld. Een bisschop, die eerder seminarierector

was geweest, had ervoor gezorgd dat de seminaristen pornofilms werden vertoond, naar verluidt met de bedoeling ze aldus resistent te maken tegen gedrag dat tegengesteld was aan het geloof.

Er waren - niet alleen in de Verenigde Staten van Amerika - individuele bisschoppen die de katholieke traditie als geheel verwierpen en zochten naar een soort nieuwe, moderne 'katholiciteit' in hun bisdommen. Misschien is het de moeite waard te vermelden dat studenten die het lezen van mijn boeken betrapten in niet een paar seminaries ongeschikt werden geacht voor het priesterschap. Mijn boeken waren weggestopt, zoals slechte literatuur, en lees alleen onder het bureau.

De Visitatie die nu plaatsvond bracht geen nieuwe inzichten, blijkbaar omdat verschillende krachten de krachten hadden gebundeld om de ware situatie te verbergen. Een tweede Visitatie werd besteld en bracht aanzienlijk meer inzichten, maar over het algemeen lukte het niet om enig resultaat te bereiken. Niettemin is de situatie in seminaries sinds de jaren zeventig over het algemeen verbeterd. En toch kwamen alleen geïsoleerde gevallen van een nieuwe versterking van priesterlijke roepingen tot stand, omdat de algehele situatie een andere wending had genomen.

(2) De vraag naar pedofilie is, zoals ik me herinner, pas in de tweede helft van de jaren tachtig acuut geworden. In de tussentijd was het al een publieke kwestie in de VS geworden, zodat de bisschoppen in Rome hulp zochten, aangezien het kerkelijk recht, zoals het in de nieuwe (1983) Code staat, niet voldoende leek om de nodige maatregelen te nemen.

Rome en de Romeinse kanonisten hadden aanvankelijk moeite met deze zorgen; naar hun mening moest de tijdelijke schorsing van het priesterambt voldoende zijn om zuivering en verduidelijking tot stand te brengen. Dit kon niet worden aanvaard door de Amerikaanse bisschoppen, omdat de priesters aldus in dienst van de bisschop bleven en daardoor als [nog] rechtstreeks met hem in verband konden worden gebracht. Slechts langzaam, begon een vernieuwing en verdieping van het opzettelijk losjes geconstrueerde strafrecht van de nieuwe Code vorm te krijgen.

Daarnaast was er echter een fundamenteel probleem in de perceptie van het strafrecht. Alleen het zogenaamde garantorisme, een soort procedureel protectionisme, werd nog steeds als 'conciliar' beschouwd. Dit betekent dat bovenal de rechten van de beschuldigde moesten worden gewaarborgd, tot op een hoogte die feitelijk enige veroordeling helemaal uitsluitte. Als tegenwicht tegen de vaak ontoereikende verdedigingsmogelijkheden die beschuldigde theologen ter beschikking stonden, werd hun recht op verdediging door middel van garantstelling zodanig uitgebreid dat veroordelingen nauwelijks mogelijk waren.

Sta me een korte excursie toe op dit punt. In het licht van de schaal van pedofiel wangedrag, is er opnieuw een woord van Jezus in de aandacht gekomen dat zegt: "Degene die een van deze kleinen veroorzaakt die in mij geloven, moet zondigen, het zou beter voor hem zijn als een grote molensteen om zijn nek en hij werd in de zee geworpen "(Marcus 9:42).

De uitdrukking "de kleintjes" in de taal van Jezus betekent de gewone gelovigen die in hun geloof kunnen worden verward door de intellectuele arrogantie van hen die denken dat ze slim zijn. Dus hier beschermt Jezus de nederzetting van het geloof met een nadrukkelijke dreiging van straf voor degenen die het kwaad doen.

Het moderne gebruik van de zin is op zichzelf niet verkeerd, maar het mag de oorspronkelijke betekenis niet verdoezelen. In die zin wordt het duidelijk, in tegenstelling tot enig garantiestelsel, dat niet alleen het recht van de beschuldigde belangrijk is en een garantie vereist. Grote goederen zoals het geloof zijn even belangrijk.

Een gebalanceerde kerkelijke wet die overeenkomt met de hele boodschap van Jezus moet daarom niet alleen een garantie bieden voor de beklaagde, het respect voor wie is een wettig goed. Het moet ook het Geloof beschermen, wat ook een belangrijk legaal goed is. Een goed gevormde kerkelijke wet moet daarom een dubbele garantie bevatten - wettelijke bescherming van de beschuldigde, wettelijke bescherming van het goed op het spel. Als men tegenwoordig deze inherent duidelijke opvatting naar voren brengt, valt men doorgaans dapper in de oren als het gaat om de kwestie van de bescherming van het Geloof als een legaal goed. In het algemeen bewustzijn van de wet lijkt het geloof niet langer de rang te hebben van een goed dat bescherming

behoeft. Dit is een alarmerende situatie die serieus moet worden overwogen en serieus genomen door de voorgangers van de kerk.

Ik zou nu willen toevoegen aan de korte opmerkingen over de situatie van de priesterlijke vorming ten tijde van de publieke uitbarsting van de crisis, een paar opmerkingen over de ontwikkeling van het kerkelijk recht in deze zaak.

In principe is de Congregatie van de Clerus verantwoordelijk voor het aanpakken van misdaden gepleegd door priesters. Maar aangezien het garantisme in die tijd grotendeels de situatie domineerde, was ik het met paus Johannes Paulus II eens dat het gepast was om de bevoegdheid voor deze misdaden toe te kennen aan de Congregatie voor de Geloofsleer, onder de titel *Delicta maiora contra fidem*.

Deze regeling maakte het ook mogelijk om de maximumstraf op te leggen, dwz uitwijzing van de geestelijkheid, die niet opgelegd kon worden door andere wettelijke bepalingen. Dit was geen truc om de maximale straf op te leggen, maar is een gevolg van het belang van het geloof voor de kerk. In feite is het belangrijk om te zien dat zulk wangedrag door geestelijken uiteindelijk het Geloof schaadt.

Alleen waar geloof niet langer de daden van de mens bepaalt, zijn dergelijke vergrijpen mogelijk.

De strengheid van de straf veronderstelt echter ook een duidelijk bewijs van de overtreding - dit aspect van het garantieverbod blijft van kracht.

Met andere woorden, om de maximale boete legaal op te leggen, is een echt strafrechtelijk proces vereist. Maar zowel de bisdommen als de Heilige Stoel waren overweldigd door zo'n vereiste. We hebben daarom een minimum aan strafrechtelijke procedures geformuleerd en de mogelijkheid open gelaten dat de Heilige Stoel zelf het proces zou overnemen waar het bisdom of de grootstedelijke overheid hiertoe niet in staat is. In elk geval zou het proces moeten worden beoordeeld door de Congregatie voor de Doctrine van het Geloof om de rechten van de beschuldigde te waarborgen. Uiteindelijk hebben we in de FERIA IV (di de vergadering van de leden van de congregatie) een instantie in hoger beroep ingesteld om in beroep te kunnen voorzien.

Omdat dit alles de capaciteit van de Congregatie voor de Geloofsleer overstijgt en omdat er vertragingen zijn ontstaan die vanwege de aard van de zaak moesten worden voorkomen, heeft paus Franciscus verdere hervormingen doorgevoerd.

III.

(1) Wat moet worden gedaan? Misschien moeten we een andere kerk creëren om dingen te laten uitwerken? Welnu, dat experiment is al ondernomen en is al mislukt. Alleen gehoorzaamheid en liefde voor onze Heer Jezus Christus kunnen de weg wijzen. Dus laten we eerst opnieuw en van binnenuit proberen te begrijpen wat de Heer wil en met ons heeft gewild.

Ten eerste zou ik het volgende willen voorstellen: als we de inhoud van het geloof in de Bijbel heel kort willen samenvatten, kunnen we dat doen door te zeggen dat de Heer een verhaal van liefde met ons heeft geïnitieerd en alles wil samenvatten creatie erin. De tegenkracht tegen het kwaad, die ons en de hele wereld bedreigt, kan uiteindelijk alleen maar bestaan in het aangaan van deze liefde. Het is de echte tegenkracht tegen het kwaad. De kracht van het kwaad komt voort uit onze weigering om God lief te hebben. Hij die zichzelf toevertrouwt aan de liefde van God, is verlost. Ons niet-verlost zijn is een gevolg van ons onvermogen om God lief te hebben. Leren om van God te houden is daarom het pad van menselijke verlossing.

Laten we nu proberen deze essentiële inhoud van Gods openbaring een beetje meer uit te pakken. We zouden dan kunnen zeggen dat de eerste fundamentele gave die Geloof ons biedt, de zekerheid is dat God bestaat.

Een wereld zonder God kan alleen een wereld zijn zonder betekenis. Want waar komt dan alles vandaan? In elk geval heeft het geen spiritueel doel. Het is op de een of andere manier eenvoudig daar en heeft geen enkel doel, noch enige zin. Dan zijn er geen normen van goed of kwaad. Dan kan alleen dat wat sterker is dan het andere zichzelf doen gelden. Kracht is dan het enige principe. Waarheid telt niet, het bestaat eigenlijk niet. Alleen als dingen een spirituele reden hebben, bedoeld en geconcipieerd zijn - alleen als er een Schepper God is die goed is en het goede wil - kan het leven van de mens ook zin hebben.

Dat er God is als schepper en als maatstaf voor alle dingen, is in de allereerste plaats een primaire behoefte.

Maar een God die zich helemaal niet zou uiten, die zich niet bekend zou maken, zou een aanmatiging blijven en zou dus niet de vorm [Gestalt] van ons leven kunnen bepalen. Om God echt God te laten zijn in deze opzettelijke schepping, moeten we naar Hem kijken om Zichzelf op de een of andere manier tot uitdrukking te brengen. Hij heeft dit op vele manieren gedaan, maar resoluut in de roeping die naar Abraham ging en mensen op zoek naar God de oriëntatie gaf die boven alle verwachting uitstijgt: God zelf wordt schepsel, spreekt als mens met ons menselijke wezens.

Op deze manier verandert de zin 'God is' uiteindelijk in een waarlijk vreugdevolle boodschap, juist omdat Hij meer is dan begrip, omdat Hij liefde creëert en liefde is. Om mensen hiervan nogmaals bewust te maken is de eerste en fundamentele taak die de Heer ons toevertrouwt.

Een samenleving zonder God - een samenleving die Hem niet kent en behandelt als niet-bestaand - is een samenleving die haar maat verliest. In onze tijd was de slogan van Gods dood bedacht. Wanneer God in een samenleving sterft, wordt het gratis, we zijn verzekerd. In werkelijkheid betekent de dood van God in een samenleving ook het einde van vrijheid, want wat sterft, is het doel dat oriëntatie verschaft. En omdat het kompas verdwijnt dat ons in de juiste richting wijst door ons te leren onderscheid te maken tussen goed en kwaad. De westerse samenleving is een samenleving waarin God afwezig is in de publieke sfeer en niets meer te bieden heeft. En daarom is het een samenleving waarin de maat van de mensheid steeds meer verloren gaat. Op individuele punten wordt het plotseling duidelijk dat wat slecht is en de mens vernietigt een vanzelfsprekendheid is geworden.

Dat is het geval met pedofilie. Het was slechts een korte tijd geleden theoretisch bestudeerd als redelijk legitiem, maar het heeft zich steeds verder verspreid. En nu beseffen we met schokken dat er dingen gebeuren met onze kinderen en jonge mensen die hen dreigen te vernietigen. Het feit dat dit zich ook in de kerk en onder priesters zou kunnen verspreiden, zou ons in het bijzonder moeten storen.

Waarom heeft pedofilie zulke proporties bereikt? Uiteindelijk is de reden de afwezigheid van God. Wij christenen en priesters geven er ook de voorkeur aan niet over God te praten, omdat deze toespraak niet

praktisch lijkt. Na de omwenteling van de Tweede Wereldoorlog hadden wij in Duitsland onze Grondwet nog steeds expliciet onder de verantwoordelijkheid van God als leidraad geplaatst. Een halve eeuw later was het niet langer mogelijk om verantwoordelijkheid aan God op te nemen als leidraad in de Europese grondwet. God wordt beschouwd als de partijbelang van een kleine groep en kan niet langer het leidende beginsel zijn voor de gemeenschap als geheel. Dit besluit weerspiegelt de situatie in het Westen, waar God de privé-zaak van een minderheid is geworden.

Een essentiële taak, die moet voortvloeien uit de morele omwentelingen van onze tijd, is dat wij zelf opnieuw beginnen te leven door God en tot Hem. Bovenal moeten we opnieuw leren God te erkennen als het fundament van ons leven in plaats van Hem opzij te zetten als een zinloze manier. Ik zal nooit de waarschuwing vergeten die de grote theoloog Hans Urs von Balthasar me ooit op een van zijn briefkaarten schreef. "Stel de drie-enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest niet voor, maar presenteer ze!"

In de theologie wordt God natuurlijk vanzelfsprekend als vanzelfsprekend beschouwd, maar concreet behandelt men niet met Hem. Het thema van God lijkt zo onwerkelijk, zo ver verwijderd van de dingen die ons aanbelangen. En toch wordt alles anders als men God niet vooronderstelt maar presenteert. Hem niet op de een of andere manier achterlaten op de achtergrond, maar Hem herkennen als het centrum van onze gedachten, woorden en daden.

(2) God werd mens voor ons. De mens als Zijn schepsel is zo dicht bij Zijn hart dat Hij zichzelf met hem heeft verenigd en zo de menselijke geschiedenis op een zeer praktische manier is binnengegaan. Hij spreekt met ons, Hij leeft met ons, Hij lijdt onder ons en Hij heeft de dood op Zich genomen voor ons. We praten hier in theologie uitgebreid over, met geleerde woorden en gedachten. Maar juist op deze manier lopen we het risico om meesters van het geloof te worden in plaats van te worden vernieuwd en beheerst door het geloof.

Laten we dit beschouwen met betrekking tot een centrale kwestie, de viering van de Heilige Eucharistie. Onze omgang met de eucharistie kan alleen maar zorgen baren. Het Tweede Vaticaans Concilie richtte zich

terecht op het teruggeven van dit sacrament van de aanwezigheid van het lichaam en bloed van Christus, van de tegenwoordigheid van zijn persoon, van zijn lijden, dood en opstanding, tot het centrum van het christelijke leven en het bestaan van de kerk zelf. Gedeeltelijk is dit echt gebeurd en we zouden de Heer er zeer dankbaar voor moeten zijn.

En toch heerst er een nogal andere instelling. Wat overheerst is geen nieuwe eerbied voor de aanwezigheid van de dood en opstanding van Christus, maar een manier om met Hem om te gaan die de grootsheid van het Mysterie vernietigt. De dalende deelname aan de zondagse eucharistieviering toont aan hoe weinig wij christenen van vandaag nog steeds weten over het waarderen van de grootheid van de gave die bestaat in Zijn werkelijke tegenwoordigheid. De eucharistie wordt gedevalueerd tot een louter ceremonieel gebaar wanneer het als vanzelfsprekend wordt beschouwd dat beleefdheid vereist dat hij wordt aangeboden bij familiefeesten of bij gelegenheden zoals bruiloften en begrafenissen aan allen die om familieredenen zijn uitgenodigd.

De manier waarop mensen vaak eenvoudigweg het Heilige Sacrament in de communie ontvangen, laat zien dat velen communie zien als een puur ceremonieel gebaar. Daarom is het nogal voor de hand liggend dat we eerst moeten nadenken over welke actie nodig is en dat we geen andere kerk van ons eigen ontwerp nodig hebben. Integendeel, wat eerst en vooral nodig is, is de vernieuwing van het Geloof in de Werkelijkheid van Jezus Christus die ons in het Heilig Sacrament is gegeven.

In gesprekken met slachtoffers van pedofilie ben ik op de hoogte van deze eerste en belangrijkste eis. Een jonge vrouw die een [oude] altaarserver was, vertelde me dat de kapelaan, haar chef als altaarserver, altijd het seksuele misbruik introduceerde dat hij tegen haar had begaan met de woorden: "Dit is mijn lichaam dat voor jou zal worden opgegeven."

Het is duidelijk dat deze vrouw niet langer de woorden van toewijding kan horen zonder al het gruwelijke leed van haar mishandeling opnieuw te ervaren. Ja, we moeten de Heer dringend smeken om vergiffenis, en eerst en vooral moeten we bij Hem zweren en Hem vragen om ons allen opnieuw te leren om de grootsheid van Zijn lijden, Zijn offer, te

begrijpen. En we moeten alles doen wat we kunnen om de gave van de Heilige Eucharistie te beschermen tegen misbruik.

(3) En ten slotte is er het Mysterie van de Kerk. De zin waarmee Romano Guardini, bijna 100 jaar geleden, de vreugdevolle hoop uitdrukte die hem en vele anderen was bijgebracht, blijft onvergeetbaar: "Een gebeurtenis van onschatbaar belang is begonnen: de kerk ontwaakt in zielen."

Hij bedoelde te zeggen dat de kerk niet langer werd ervaren en gezien als slechts een extern systeem dat ons leven binnendrong, als een soort autoriteit, maar dat het eerder werd waargenomen als aanwezig in de harten van mensen - als iets niet alleen extern, maar intern ons verplaatsen. Ongeveer een halve eeuw later, toen ik dit proces opnieuw ging bekijken en keek naar wat er gebeurd was, voelde ik de verleiding om de zin om te draaien: "De kerk sterft in zielen."

Inderdaad, de kerk van vandaag wordt algemeen beschouwd als slechts een soort politiek apparaat. Men spreekt er bijna uitsluitend over in politieke categorieën, en dit geldt zelfs voor bisschoppen, die hun conceptie van de kerk van morgen bijna uitsluitend in politieke termen formuleren. De crisis, veroorzaakt door de vele gevallen van klerikale mishandeling, spoort ons aan om de kerk te beschouwen als iets dat bijna onaanvaardbaar is en dat we nu zelf in handen moeten nemen en opnieuw moeten ontwerpen. Maar een zelfgemaakte kerk kan geen hoop zijn.

Jezus zelf vergeleek de kerk met een visnet waarin goede en slechte vissen uiteindelijk gescheiden worden door God zelf. Er is ook de gelijkenis van de kerk als een veld waarop het goede graan dat God zelf heeft gezaaid groeit, maar ook het onkruid dat 'een vijand' heimelijk heeft ingezaaid. Inderdaad, het onkruid in Gods veld, de Kerk, is overdreven zichtbaar, en de slechte vissen in het net laten ook hun kracht zien. Niettemin is het veld nog steeds Gods veld en het net is Gods visnet. En te allen tijde zijn er niet alleen het onkruid en de slechte vis, maar ook de gewassen van God en de goede vis. Beide te verkondigen met nadruk is geen valse vorm van apologetiek, maar een noodzakelijke dienst aan de Waarheid.

In deze context is het noodzakelijk om te verwijzen naar een belangrijke tekst in de Openbaring van Johannes. De duivel wordt geïdentificeerd als de aanklager die onze broeders dag en nacht voor God aanklaagt (Openbaring 12:10). De Johannes-Apocalyps neemt aldus een gedachte op vanuit het midden van het frameverhaal in het Boek Job (Job 1 en 2, 10; 42: 7-16). In dat boek probeerde de duivel de gerechtigheid van Job voor God neer te pennen als louter extern. En precies dit is wat de Apocalyps te zeggen heeft: de duivel wil bewijzen dat er geen rechtvaardige mensen zijn; dat alle gerechtigheid van mensen alleen aan de buitenkant wordt getoond. Als iemand dichterbij een persoon zou kunnen komen, zou de schijn van zijn rechtvaardigheid snel wegvallen.

Het verhaal in Job begint met een geschil tussen God en de duivel, waarin God naar Job had verwezen als een waarlijk rechtvaardige man. Hij moet nu als voorbeeld worden gebruikt om te testen wie gelijk heeft. Neem zijn bezittingen weg en je zult zien dat niets van zijn vroomheid overblijft, betoogt de duivel. God staat hem deze poging toe, waaruit Job positief blijkt. Nu duwt de duivel verder en hij zegt: "Huid voor huid! Alles wat een man heeft, zal hij geven voor zijn leven, maar steek nu uw hand uit en raak zijn bot en zijn vlees aan, en hij zal u in uw gezicht vervloeken. " (Job 2: 4f)

God schenkt de duivel een tweede wending. Hij mag ook de huid van Job aanraken. Alleen het doden van Job wordt hem ontzegd. Voor christenen is het duidelijk dat deze baan, die voor God staat als een voorbeeld voor de hele mensheid, Jezus Christus is. In St. John's Apocalyps wordt het drama van de mensheid ons in al zijn breedte gepresenteerd.

De Schepper God wordt geconfronteerd met de duivel die slecht spreekt over de hele mensheid en de hele schepping. Hij zegt niet alleen tegen God maar vooral tegen mensen: kijk eens wat deze God heeft gedaan. Vermoedelijk een goede creatie, maar in werkelijkheid vol ellende en afkeer. Die minachting van de schepping is in feite een dispagering van God. Het wil bewijzen dat God zelf niet goed is, en dus om ons van Hem af te wenden.

De tijdigheid van wat de Apocalyps ons hier vertelt, is duidelijk. Tegenwoordig is de aanklacht tegen God vooral gericht op het karakteriseren van Zijn Kerk als volkomen slecht, en dus ons ervan af te brengen. Het idee van een betere kerk, gecreëerd door onszelf, is in feite een voorstel van de duivel, waarmee hij ons weg wil leiden van de levende God, door een bedrieglijke logica waardoor we te gemakkelijk de dupe worden. Nee, zelfs vandaag bestaat de kerk niet alleen uit slechte vis en onkruid. De Kerk van God bestaat ook vandaag en vandaag is het juist het instrument waardoor God ons redt.

Het is erg belangrijk om de leugens en halve waarheden van de duivel te weerleggen met de hele waarheid: Ja, er is zonde in de kerk en het kwaad. Maar zelfs vandaag is er de Heilige Kerk, die onverwoestbaar is. Tegenwoordig zijn er veel mensen die nederig geloven, lijden en liefhebben, in wie de echte God, de liefhebbende God, zich aan ons toont. Tegenwoordig heeft God ook zijn getuigen (*martyres*) in de wereld. We moeten gewoon waakzaam zijn om ze te kunnen zien en horen.

Het woord martelaar is ontleend aan het procesrecht. In het proces tegen de duivel is Jezus Christus de eerste en werkelijke getuige van God, de eerste martelaar, die sindsdien is gevolgd door talloze anderen.

De huidige kerk is meer dan ooit een 'kerk van de martelaren' en dus een getuige van de levende God. Als we rondkijken en luisteren met een aandachtig hart, kunnen we vandaag overal getuigen vinden, vooral onder gewone mensen, maar ook in de hoge gelederen van de kerk, die opkomen voor God met hun leven en lijden. Het is een traagheid van het hart dat ons ertoe brengt ze niet te willen herkennen. Een van de grote en essentiële taken van onze evangelisatie is, voor zover mogelijk, om habitats van geloof te vestigen en bovenal om ze te vinden en te herkennen.

Ik woon in een huis, in een kleine gemeenschap van mensen die keer op keer in het dagelijks leven zulke getuigen van de levende God ontdekken en die mij dit ook vreugdevol wijzen. De levende kerk zien en vinden is een prachtige taak die ons sterkt en ons keer op keer blij maakt in ons geloof.

Aan het einde van mijn reflecties wil ik Paus Franciscus bedanken voor alles wat hij doet om ons steeds weer het licht van God te laten zien, dat tot op de dag van vandaag niet is verdwenen. Bedankt, Heilige Vader!

--Benedict XVI

Vertaald door Anian Christoph Wimmer.

Citaten uit de Schrift gebruiken de herziene standaardversie katholieke editie (RSVCE).